

dezen bundel
: levenslied.
: een bezingen
in „In Vaders
van verwon-
lijk overwegen
in gebed tot
tof" gereinigd
otief van den
m zoekt en in
Herfst", „Mijn
rdt getuigenis
ls den zonde-
dt gezegd in

den
erworpen hart,
zonde en
bevrijden,
Hemel leiden.

het geloof als
oogen van den
de en twijfels
it, in het vers

verkoenen
ft overwonnen,
enswonnen
verzoenen.

lied, schuchter
ver, maar toch
etoon, die de
ring heeft be-

n zich uit het
n een ziel, die

sprekende slot:

ude plaat,
er Eeuwen
staat.

oor 't golf-
gebruik,
n ziel in nood
i van het kruis.
n den dood!

naarin de dich-
eenden storm
and haar huis
art en angstige

ilde goud
der. 'k Zag
een kruis.

t licht en koos
weg door
warrig zwart
voor altoos.

aël's ondergang

sluiting bij de
aangaande de
en wel in zijn
chtereenvolgens
arin een bede
por hij de ver-
telt hij dan, in
nden naar een
t het daar tot
i tot God bidt,
pel staat; moge
n deernis doen
en weggevoerd.
zuiveren weer-
Evenals daar,
ballingschap, en
ing als mogelijk
vordt nu in het
king gevraagd.
shben tegen U
zondigt), en Gij
en leveren zult
at degenen die
lijk wegvoeren
bij is; en zij in
gevoerd zullen

zullen dat zij
a het land der-
rd hebben, zeg-
kerdelijk ge-
andeld; en zij
he hart en met
er vijanden, die
hebben; en tot
hun land (het
iebt), naar deze
dit huis dat ik
n in den hemel,
gebed en hunne
en vergeef aan
zullen hebben.

Even verder, in het vers „Ootmoed" vinden we
de dichteres gebogen voor het kruis, met de be-
tuiging onder tranen die vallen op Christus' voeten:

Zie, aan Uw voeten strooi ik droef de scherven
Van 'tafgodsbeeld, in armijk puin gevallen
En al de rozen, waar 't mee was omwonden.

Soortgelijk is de uiting in „In Zwarten Nacht":

Zij 'thart mij zwaar van tranen en van zuchten,
O God, Wiens stem ik hoor in bladersuizen,
Mij hier nabij gelijk in kloosterkluisen,
Door U behoed, welk onheil zou ik duchten?

Zoo 'twas Uw wil, zal 'kniet rebellisch
toornen

Om hoon van menschen en om kroon van
doornen

Mijn Heiland, 'k zijg voor 'tkruis en kus
Uw voeten.

Wanneer we deze en dergelijke versregels of
versfragmenten lezen, kan het niet anders, of we
moeten erkennen, dat hier de bewijzen zijn van
een veranderende levenshouding. Juist omdat, ge-
lijk ik in het vorige artikel schreef, het Hélène
Swarth is, die hier spreekt, de pessimiste, die in het
duister van haar door teleurstelling gebroken leven,
geen licht en geen uitkomst zag. Het stijgen naar
de zonnhoogten van het geloof en tot het begripen
van Gods liefde, blijft moeilijk voor haar, door —
nog eens verwijs ik naar het voorafgaande stuk —
de persoonlijkheid der dichteres en de gesteldheid
van haar karakter, ook door het intellectualistische,
waaraan haar godsdienstig denken op sommige pun-
ten nog vastzit; vandaar ook, dat er over deze
verzen vaak nog schaduw valt en altijd toch het
zoeken sterker spreekt dan het gevonden hebben.
Maar de bundel als geheel is een getuigenis van
het dauwen des geestes, dat opkomt in den
avond van Hélène Swarth's leven. En dat is
reden om hem met dankbaarheid te aanvaarden en
hem, in het breede oeuvre der dichteres, een plaats
van groote betekenis toe te kennen. C. T.

UIT DE HISTORIE

Uit de Geschiedenis der Vrije Universiteit.

3. Toga's naar Leidsch model.

De critiek over de opening der Vrije Universiteit
maakte zich o.m. warm over den snit van dat met
fluweel omboorde, omzoomde en belegen stuk laken,
dat om de schouders der hoogleeraren hing, toen ze
in het koor der Nieuwe Kerk op 20 October 1880
binnentraden.

Wat heeft men — schreef *De Heraut* van
21 November d.a.v. — over dien tabberd, dien
samaan, dien academischen mantel, dien talaar of
toga, al naar ge hem noemen wilt, deze veertien

en al hunne overtredingen, waarmede zij tegen U
zullen overtreden hebben; en geef hun barmhartig-
heid voor het aangezicht dergenen die ze gevangen
houden, opdat zij zich hunner ontfemen; want
zij zijn uw volk en uw erfdeel, die Gij uitgevoerd
hebt uit Egypteland, uit het midden des ijzeren
ovens". Men ziet, dat Salomo niet met zoovele
woorden van terugkeer uit de ballingschap gewag
maakt. Toch is dat ongetwijfeld de bedoeling. Wan-
neer hij smeekt: „voor hun recht uit", d.w.z. „ver-
schaf hun recht" (vertaling van Van Gelderen in de
Korte Verklaring), dan beteekent dat een herstel in
vroegeren staat: de vijand verkreeg recht op hen
door hun zonden, maar door hun bekeering ver-
liest hij weer dat recht. Ook het verwerven van
barmhartigheid en ontfeming bij degenen die hen
gevangen houden, kan geen anderen zin hebben
dan dat deze hen weer vrijlaten en de gelegenheid
geven om naar hun land terug te keeren. En dit
wordt nog nader bevestigd door de herinnering aan
het slot, dat zij 's Heeren volk en erfdeel zijn, die
Hij heeft uitgevoerd uit den ijzeroven, Egypte;
Salomo bedoelt klaarblijkelijk dat dan eene her-
haling van de uitvoering uit het „diensthuis" moge
plaats hebben; gelijk ze vroeger uit Egypte zijn be-
vrijd, dat ze zoo weer uit het land hunner balling-
schap mogen bevrijd worden.

Intusschen, hoe duidelijk ook in dit gebed van
Salomo de weerklank op de openbaring in de Wet
zijn moge, zij voegt aan die openbaring niets toe.
Salomo toont die openbaring te kennen. Maar dat
is ook alles. Van eene nieuwe, verder schrijdende
Goddelijke openbaring aangaande Israël's herstel
is nog geen sprake.

Zoo blijft het ook den eersten tijd na Salomo.
Wel begint dan de afval hand over hand toe te
nemen, maar aanvankelijk hooren wij toch nog
niets van het Goddelijk oordeel eener massale weg-
voering, van een ondergaan van Israël's volks-
bestaan, en evenmin derhalve van een herstel nadat
zulk een oordeel gekomen is. Wanneer Elia in het
tienstemmenrijk optreedt tegen den door Ahab
geïmporteerden Baalddienst, dragen de oordeelen

dagen in bladen van allerlei richting, tot zelfs in
Christelijke weekbladen, al niet verhaspeld!

Verbeeld u, men wist elkander te verhalen en
schreef het uit blad in blad na, dat professor
Hoedemaker op 19 October opgetreden was in een
toga, die gecopieerd was van de bekende plaat,
waarop de Reformatoren staan afgebeeld. Men bu-
zuinde rond, tot zelfs in de Kerkelijke Cou-
rant, en met de anders zoo welversneden pen
van Ds Brouwer, dat de Senaat der Vrije Univer-
siteit het anachronisme had begaan, om nu eens
een heel antiek, lang verouderd model van toga's
in te voeren. En men maakte zich vrolijk over de
kleingeestigheid van een inrichting, die tot in den
snit van haar ambtgewaad het oude wilde re-
pristineeren!

Tegenover deze breede reeks van aanklachten,
opmerkingen en beschimpingen, kunnen we een-
voudig de verzekering overstellen, dat al deze aan-
merkingen volkomen ongegrond zijn; op
niets dan misverstand berusten; en heusch,
geen te hoogen dunk geven van de land- en volken-
kunde van hen die er zich aan waagden.

En om dit nu eens heel overtuigend te bewijzen
en de zaak eens voorgoed uit te maken, moet ons
een confidentie uit de pen, maar die dan ook uit-
nemend geschikt is, om de ongerijmdheid van deze
bedingen eens voorgoed in het helderst daglicht
te stellen.

Men moet namelijk weten, dat er onder deze vijf
toga's één was, die niet expresselijk voor deze
gelegenheid was gemaakt, maar uit de oude kleer-
kast van een vroeger godgeleerde was gehaald.

En wie was nu die oude godgeleerde?

Was dat misschien Jan Calvin? Of Theodoor
Beza? Ofte Franciscus Junius, zaliger gedachtenis?
Och, neen, die oude godgeleerde leeft nog.
Woont nog in ons vaderland. En is niemand
anders dan de... oude heer Rutgers,... tot voor
korte jaren Hoogleeraar in de Hebreeuwsche taal
en oudheidkunde aan Leidens Rijkshoogeschool!

De toga van dien ouden grijsaard was nog, na
bijna veertig jaarig gebruik in zoo goeden doen, dat
zijn zoon, de tegenwoordige professor Rutgers, het
jammer vond die lappen laken weg te werpen, en ze
daarom met nieuw fluweel door den meester
kleedermaker Jongman liet beleggen, en ze alzoo
bij de opening droeg.

Oordeel zelf, lezer, was het dan toch voor ons
die dat wisten, niet om ons te ergeren of vrolijk
te maken, toen we daar in alle deftigheid die reeks
bespottelijke opmerkingen van blad tot blad zagen
gaan?

Och, de zaak is eenvoudig deze.

Toen in den Senaat de vraag ter sprake kwam,
welk model toga's men zou kiezen, oordeelde men
dat men het veiligst ging met het Leidsche
model te nemen, als het deftigst, minst opzichtig,
en meest inheemsch.

Daar nu ieder weet, hoe Jongman de kleeder-
maker is, die de Leidsche professoren, bijna tot één
toe, met laken omtabbert, droegen de meeste heeren
aan dezen man van het vak hun commissie op.

En zoo is het geschied, dat de Vrije Universiteit
doodeenvoudig geopend is met precies de-

nog een ander karakter: langdurige droogte (1 Kon.
17:1), uitmoording van Achab's dynastie (1 Kon.
19:16, 17; 21:21 v.v.) en oorlog met de Syriërs
(1 Kon. 19:15, vgl. ook 2 Kon. 8:12) — van depor-
tatie op groote schaal is dan nog geen sprake.

Eerst met den profeet Amos, onder Jeroboam II,
den achterkleinzoon van Jehu, komt hierin verande-
ring. Dan wordt heel duidelijk en beslist om Israël's
zonden de wegvoering uit het land der vaderen aan-
gekondigd, en dan vinden we ook eene positieve
toezegging van Israël's herstel.

Is dit echter wel juist, en zijn er niet nog een
tweetal profeten welke reeds vóór Amos met zulk
eene herstel-profetie zijn opgetreden? We hebben
hier het oog op Joël en Obadja. In Joël 3:7 lezen
wij van de kinderen van Juda en Jeruzalem, die
verkocht zijn aan de Grieken: „Ziet, Ik zal ze
opwekken uit de plaats, waarheen gij ze hebt
verkocht". En in de slotverzen van Obadja's korte
profetie treffen wij de toezegging aan van erfzitt,
verkregen door de gevankelijk weggevoerden van
Israël en Jeruzalem (vs 19, 20). Welnu, zijn deze
beide profeten niet ouder dan Amos? Ze worden al-
thans door verschillende uitleggers, aan wier oor-
deel door ons waarde wordt gehecht, voor ouder
gehouden. Van Joël neemt men aan, dat hij gepro-
feteerd heeft onder koning Joas van Juda, en Obadja
stelt men zelfs nog iets vroeger, onder diens
grootvader Joram van Juda (zie Ridderbos, Het
Godswoord der profeten, Eerste deel, blz. 74). Nu
bestaat er over de dateering van deze beide pro-
feten zeer groot meeningsverschil. In hun boeken
wordt geen dateering vermeld, en men moet dus uit
den inhoud trachten op te maken in welken tijd
zij hebben geprofeteerd. Dat is echter niet gemak-
kelijk. Vooral bij Joël is het uitermate moeilijk, wijl
hier ieder aanknooppingspunt, dat ons eenig houvast
geeft, ontbreekt. Nu is datgene wat in Joël omtrent
Israël's herstel wordt gezegd zoo weinig, en zoo
onzeker van uitlegging, dat we het niet noodig
achten op die plaats nader in te gaan. Er kan hier
sprake zijn van krijgsgeslagenen die, door bemid-
deling waarschijnlijk wel van de Phoeniciërs, de

zelfde toga, waarin tot op den huidigen
dag toe alle Leidsche professoren op-
traden.

Maar zie, onze Amsterdamsche correspondenten,
uitsluitend aan het gezicht van de wijd gepofte
Amsterdamsche toga of ook aan de gansch anders
gesneden domineestoga's gewend, konden er het
hunne maar niet van krijgen, wat Prof. Hoedemaker
daar opeens met een raren tabberd op het spreek-
gestoelte kwam. En overmits nu de land- en volken-
kunde dezer heeren niet ver genoeg reikte, om te
weten wat te Leiden een ieder weet, haalden ze
er uit hun kleine wereld die plaat van de Reforma-
toren bij en meenden, een wapen te meer te heb-
ben gevonden, om de Vrije Universiteit om haar
gemaakte ouderwetsheid te bespotten.

4. De Vrije Universiteit en het Spiritisme.

De oud-Resident J. Esser, een der Directeuren
van de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op gere-
formeerden grondslag, schreef in *De Heraut* van
6 November 1881:

Iemand deed mij de eer aan mij toe te zenden
eene aflevering van het tijdschrift: „Op de gren-
zen van twee werelden", van mevrouw Van Calcar,
waarin de Vrije Universiteit op Gereformeerden
grondslag wordt bestreden — uit de geestenwereld!

Deze dame roept Swedenborg op, om te helpen
in den strijd tegen de Universiteit; Swedenborg,
benevens de geesten van Calvin zelf en van Servo-
tus en van Calvijn's moeder en van een gansch
heir van afgestorvenen, die nu bezig zijn om de
leer der verkiezing en verwerping te bestrijden.

Zij prijst Calvin en belastert hem tegelijk; maar
hij is op dit oogenblik boven de zevende sfeer der
zalige geesten en een der ijverigste en uitnemendste
dienstknechten Gods — na in de andere wereld
erg veel geleden te hebben!

Ik heb mevrouw Van Calcar geantwoord in de
Boodschapper en haar een paar zeer een-
voudige vragen gedaan, waardoor zij noodzakelijk
komen moet tot de ontdekking, dat het leerstuk
der verkiezing en verwerping voor het gezond ver-
stand van ieder gewoon mensch zeer wel be-
staan kan.

Maar het is een opmerkelijk verschijnsel, dat
sommige belijders van den Heiland, waaronder deze
dame zich rekent, gevoelende dat ze, met den Bijbel
in de hand, het verliezen in eenen redelijken strijd
tegen de Gereformeerde Universiteit, de toevlucht
nemen tot het doodenrijk, om daar wapenen te
zoeken. Die wapenen hebben echter de eigenaardig-
heid van het schimmenrijk: zij missen grijpbaar-
heid en vastheid, zoodat ze niet te gebruiken zijn.

Bijvoorbeeld, mevrouw Van Calcar roept Sweden-
borg op, om te vertellen, wat er met Calvin gebeurd
is in de andere wereld, maar zij ziet geen kans om
aan oningewijden te bewijzen, dat Swedenborg iets
meer levert dan een tooversprookje.

Gevoelende, dat zelfs de pedel der Gereformeerde
Universiteit niet erg bang is voor een sprookje,
tracht zij op hare wijze geest en kracht aan te
brengen tegen het Calvinisme.

Zij zegt er van: 'tis een oudmodisch schip, dat

groote koopvaarders en handelaars der oudheid,
als slaven naar Grieksch gebied waren verhandeld;
maar dat is dan toch altijd nog heel iets anders dan
eene massale deportatie, zoodat door de Assyriërs
en later door de Chaldeërs werd toegepast. En
zulk een verkoop van krijgsgeslagenen kan dan
ook in allerlei tijden hebben plaats gevonden. De
toezegging van terugkeer van zulke krijgsgeslagenen
is ook al weer iets anders dan het herstel
van een uiteengeslagen en gebroken volksbestaan,
zoodat van de Assyrische en Chaldeesche deporta-
ties het gevolg was. Altemaal reden, om bij deze
plaats uit Joël thans in ieder geval niet lang stil te
staan, en zeker niet uitvoerig in te gaan op het
vraagstuk der dateering van Joël's profetie.

Anders staat het met de profetie van Obadja.
De belofte van herstel, hier gegeven, is duidelijker
en uitvoeriger dan die van Joël 3:7. Deze mag in
een overzicht als wij thans pogen te geven zeker
niet onbesproken blijven. Maar we hopen dat later
te doen. Want naar mijne meening is het onjuist
Obadja onder koning Joram van Juda te plaatsen.
De gronden welke daarvoor door Prof. Ridderbos
in zijn Korte Verklaring van De Kleine Profeten,
deel II, blz. 10—12, worden opgesomd, acht ik
niet voldoende; daarentegen meen ik dat er zeer
overtuigende gronden kunnen worden aangevoerd
voor een veel latere dateering. Ik zal deze gronden
op dit oogenblik niet geven, maar stel mij voor,
wanneer ik in deze reeks aan de behandeling van
Obadja, op de plaats waar deze mijns inziens chro-
nologisch behoort, ben toegekomen, eenigszins uit-
voerig van mijn gevoelen rekenschap te geven.

Amos is dus de eerste, die na het ontsluiten
van de mogelijkheid van herstel in de Mozaïsche
wetgeving, de positieve toezegging van zulk een
herstel in den naam van zijn Zender heeft te geven.
Over die heilsprefetie van Amos hopen we dan in
de volgende schets nader te handelen.